

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI**

**61010400 – Turizm (faoliyat yo'nalishlari bo'yicha sharq (arab)
tillari bilan)**

**ta'lim yo'nalishi bitiruvchilari uchun ixtisoslik fanlaridan
YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI SINOVI**

DASTURI

Toshkent - 2025 y.

Ushbu dastur O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 13- dekabrda "Oliy va kasbiy ta'lim tashkilotlari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 836-son qarori 1-ilovasi bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim tashkilotlari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibi to'g'risida" gi NIZOMga asosan ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

Xusanov Ch.Q. – TDSHU "Turizm" kafedrasini mudiri, i.f.n., dotsent.

Azizova N.T. – TDSHU "Turizm" kafedrasini dotsenti, i.f.n

Taqrizchilar:

Sodiqov Z.R. – O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi "Islom iqtisodiyoti va moliyasi, ziyorat turizmi" kafedrasini dotsenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi.

Aliyeva M.T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Turizm va mehmonxona biznesi" kafedrasini professori, i.f.d.

Dastur Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2025-yil
"29" 11 4 - sonli majlisida muhokama qilingan va tasdiqlangan.

KIRISH

Mazkur dastur 61010400 – Turizm (faoliyat yo‘nalishlari b‘yicha sharq tillari bilan) ta‘lim yo‘nalishi bitiruvchilarining to‘rt yil davomida ixtisoslik fanlarini o‘qib-o‘zlashtirganlik darajasini aniqlash uchun o‘tkaziladigan Yakuniy Davlat Attestatsiyasi sinovlari uchun ishlab chiqilgan.

Dasturda Turizm (faoliyat yo‘nalishlari bo‘yicha sharq tillari bilan) ta‘lim yo‘nalishi o‘quv rejasidagi mutaxassislik fanlari va sharq tiliga tegishli mavzular qamrab olingan.

Universitet bakalavriat ta‘lim yo‘nalishlarining barchasida mutaxassislikka mos fanlar bo‘yicha davlat attestatsiyasi sinovlari yozma ish shaklida o‘tkaziladi. Yozma ishlar topshiriqlari to‘rt qismdan iborat qilib belgilangan va unda 100 ballik baholash mezonlari qo‘llaniladi:

1. Birinchi qism Turizmning nazariy asoslari – 25 ball;
2. Ikkinchi qism Xorijiy Sharq mamlakatlarida turizm– 25 ball;
3. Uchinchi qism sharq tillaridan tegishli mazmun va hajmdagi matnlarning ona tiliga yozma tarjimasi – 25 ball;
4. To‘rtinchi qism ona tilidan tegishli mazmun va hajmdagi matnlarning sharq tiliga yozma tarjimasi – 25 ball.

100 ballik baholash mezonlari dastur nihoyasida keltirilgan.

I. Turizmning nazariy asoslari

Turizm tushunchasi, maqsadlari va vazifalari. Turizmning shaxs va jamiyat uchun ahamiyati. Turizmning tasniflanishi, shakllari va turlari. Turistik tizim tushunchasi, turistik tizimning tarkibi. Turistik tizimning ijtimoiy quyi tizimi. Turistik tizimning iqtisodiy quyi tizimi. Turizmning hududiy quyi tizimlari. Turistik destinatsiyalar, klasterlar, maxsus iqtisodiy zonalar. Turistik tizim faoliyatining samaradorligi. Turizmning iqtisodiy mohiyati va mazmuni. Turizm eksporti. Turizm importi. Iqtisodiy va moliyaviy ko‘rsatkichlar. Turizm rivojlanishining mamlakat iqtisodiyotiga bevosita va bilvosita ta‘siri. Turizmning iqtisodiy samaradorligi. Turistik faoliyatning ijobiy va salbiy jihatlari. Turizm bozorining mohiyati mazmuni va vazifalari. Turizm bozorining tarkibi. Turizm bozorini segmentlash. Segmentlash turlari. Turizm bozoriga ta‘sir etuvchi asosiy omillar. Turizm industriyasining mohiyati. Turizm industriyasining tarkibi. Mehmondorchilik industriyasi. Turizmdagi tadbirkorlik turlari. Turizm infratuzilmasining mohiyati. Turizm rivojlanishida infratuzilmasining roli. Turizm infratuzilmasi rivojlanishining huquqiy asoslari. Turizm infratuzilmasi rivojlanishining muammolari va istiqbollari. Turizm bozorida turoperator va turagentning roli. Turoperatorlik va turagentlik faoliyatining huquqiy asoslari. Turagentlar. Turoperatorlar. Turoperatorning xorijiy

vakili. Turizmda reklama. Turistik xizmatlarning mohiyati. Turistik xizmatlar klassifikatsiyasi. Turistik xizmatlarning o'ziga xos xususiyatlari. Turistik tashkilotlarning asosiy vazifalari. Turistik mahsulot tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati. Turistik mahsulotlar turlari va ularning tarkibiy qismlari. Turistik mahsulotlarning o'ziga xos xususiyatlari. Turistik resurslarning ijtimoiy iqtisodiy mazmuni va mohiyati. Turistik resurslarning turlari va ularning tasnifi. Turistik resurslardan foydalanish samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda turistik resurslarning roli. Turizm sohasini davlat tomonidan tartibga solishning asosiy maqsadlari. Davlatning turizm va turizmning rivojlanish siyosatiga ta'siri. Turizm sohasini davlat tomonidan tartibga solish mexanizmini takomillashtirish.

Turizm va xalqaro turizm. Xalqaro turizmning mazmun-mohiyati. Xalqaro turizmning jahon xo'jaligidagi va xizmatlar xalqaro savdosidagi o'rni. Turizm eksport va import. Turizmning rivojlanish jarayonlari. Turizmga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar. Turizmga ta'sir etuvchi siyosiy omillar. Turizmga ta'sir etuvchi iqtisodiy omillar. Turizmga ta'sir etuvchi madaniy-tarixiy omillar. Qabul qiluvchi mamlakatda iqtisodiy-siyosiy omillar. Ichki va tashqi turizm. Xalqaro turizmni amalga oshirishning sabab va maqsadlari. Xalqaro turizmning turlari. Tijoriy va ijtimoiy turizm. Turizm mahsuloti. Turizm bozori va sayyohlarning turlari. Turizm talabning o'ziga xos jihatlari. Xalqaro turizm bozorida raqobat. Turizm bozorini segmentlash. Demografik xususiyatlardan kelib chiqqan holda segmentlash. Xalqatvordan kelib chiqqan holda segmentlash. Turizm talab. Turizm geografiyasining o'ziga xos jihatlari. Yevropada sayyohat turizmi. Amerika mintaqasida sayyohat turizmi. Osiyo-tinch Okeani mintaqasida sayyohat turizmi. Biznes turizmning geografiyasi. Ko'rgazma turizmi geografiyasi. Diniy turizm geografiyasi. Tibbiyot turizmi geografiyasi. Turizm oqimi statistikasi. Turizm daromad va xarajatlari statistikasi. Xalqaro turizmdan olinadigan daromad. Statistik hisobni olib borish usullari. Statistik kuzatuv. Xalqaro turizm statistikasini takomillashtirish yo'nalishlari. Turizm daromadlari va xarajatlari statistikasi. Xalqaro turizmning transmilliylashuvi. Xalqaro turizm bozorida transmilliy korporatsiyalar. Turizm biznesi xalqarolashishining asosiy sabablari. Mehmonxona biznesida TMK. Qabul qiluvchi mamlakat iqtisodiyotiga TMKlarning ta'siri. Jahon turizmida globallashtirish jarayonlari. Turizm bozorida transport xizmatlarining o'rni. Turizm tashuvlarida havo transporti. Turizm avtotransport. Teploxod sayohatlarini tashkil etish. Turizm internet. Xalqaro turizm havo transportining o'rni. Turizmning bevosita va bilvosita ta'siri. Xalqaro turizmning YaIM hududiy differentsatsiyasiga ta'siri. Xalqaro to'lov balansining mamlakat to'lov balansiga ta'siri. Turistik balans. O'zbekistonda turizm rivojlanishining shart-sharoitlari. O'zbekiston xalqaro turizm bozoridagi qabul qiluvchi mamlakat sifatida. Mamlakatda turizm infratuzilmasining

holati. O'zbekistonda turizm statistikasi. Yevropa turizm markazlarining shakllanishi va rivojlanishi. Yevropa mamlakatlarida turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. Covid-19 pandemiyasining Yevropa mamlakatlari turizmiga ta'siri va uning oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlari. Amerika turizm markazlarining shakllanishi va rivojlanishi. Amerikada turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. Covid-19 pandemiyasining Amerika turizmiga ta'siri va uning oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlari. Osiyo turizm markazlarining shakllanishi va rivojlanishi. Osiyo mamlakatlarida turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. Covid-19 pandemiyasining Osiyo mamlakatlari turizmiga ta'siri va uning oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlari. Fors ko'rfazi mintaqasining turizm markazlarining shakllanishi va rivojlanishi. Fors ko'rfazi mintaqasi mamlakatlarida turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. Covid-19 pandemiyasining Fors ko'rfazi mintaqasi mamlakatlari turizmiga ta'siri va uning oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlari.

II. Xorijiy Sharq mamlakatlarida turizm

Yalpi milliy mahsulotni yaratishda turizmning ahamiyati. Jahonda va O'zbekistonda turizm rivojlanishining asosiy tendensiyalari. Xalqaro turizmning rivojlanish istiqbollari. Xitoy Xalq Respublikasida turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. XXRda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Yaponiyada turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Yaponiyada zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Malayziyada turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Malayziyada zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Singapurda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Singapurda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Tailandda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Tailandda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar

geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Hindistonda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Hindistonda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. BAAda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. BAAda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Saudiya Arabistonida turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Saudiya Arabistonida zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Turkiyada turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Turkiyada zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Marokashda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Marokashda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Isroildada turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Isroilda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Misrda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. MARda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Tunisda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Tunisda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mamlakatga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari. Markaziy Osiyoda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari. Markaziy Osiyo mintaqasi mamlakatlarida zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari. Mintaqaga

yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Mintaqada pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari

Turizmning nazariy asoslaridan Davlat attestatsiyasi savollari

1. O'zbekistonda geografik kashfiyotlar va topilmalari kartografik metodlarini yoritib bering.
2. O'zbekistonda turizm rivojlanishining me'yoriy-huquqiy asoslarini yoritib bering.
3. Turizm va sayohat borasidagi ilk bilimlar xususiyatlar va ularning jahon turizm bilimlariga qo'shgan hissalarini asoslang.
4. Turizm asoslari fanining maqsad va vazifalarini muhim jihatlarini belgilab bering.
5. Jamiyat hayotida turizmning ijtimoiy ahamiyati nimani anglatadi?
6. O'zbekiston turizm siyosatini istiqbolli rivojlanishida eng ahamiyatli davlat misolini keltirib o'ting va tahlil qiling.
7. Turizm tushunchasi va uning maqsad va vazifalarini izohlab bering.
8. Turizmning shaxs va jamiyatdagi ahamiyatini iqtisodiy jihatdan ta'riflab bering.
9. Turizmning klassifikatsiyalarini yoritib bering.
10. Turizm tushunchasiga O'zbekistonning turizm qonuni orqali ta'rif bering.
11. Turizmni kishilar jamiyat hayotidagi roli qanday.
12. Turistik tizim tushunchasi, turistik tizimning tarkiblarini ta'riflab bering.
13. Turistik tizimning ijtimoiy, iqtisodiy, hududiy quyi tizimlarining ahamiyatlari nimalardan iborat?
14. Turistik destinatsiyalar, klasterlar, maxsus iqtisodiy zonalarining turizm rivojlanishidagi roli?
15. Turizmning iqtisodiy mohiyati va mazmuni nimalardan iborat?
16. Turizmning eksport va import ko'rsatkichlarining roli?
17. Turizm rivojlanishining mamlakat ijtimoiy – iqtisodiy rivojlanishidagi roli nimalardan iborat?
18. Turizm bozorining mohiyati, mazmuni va vazifalari nimalardan iborat?
19. Turizm bozorining tarkibi va segmentlash turlarini izohlab bering?
20. Segmentlash turlari. Turizm bozoriga ta'sir etuvchi asosiy omillarni sanab izohlab bering.
21. Turizm industriyasining mohiyati va tarkiblarini sanab bering va izohlang?
22. Mexmondo'stlik industriyasi nimalardan iborat?
23. Turizmda tadbirkorlik turlarini sanab bering va ta'riflab bering?

24. Turizm infratuzilmasining mohiyati nimalardan iborat va O'zbekiston uchun turistik rivojlangan davlatlar misoli qanday?
25. Turizm rivojlanishida infratuzilmaning roli nimalardan iborat?
26. Mamlakatlarda (hohlagan davlat nazarda tutilmoqda) turistik ob'ektlar va komplekslarni sanab bering va ta'riflang?
27. Turizm infratuzilmasi rivojlanishining muammolari va istiqbollari nimalardan iborat, uni mamlakat iqtisodiyotida roli qanday?
28. Turizm bozorida turoperator va turagentning rolini izohlang?
29. Turagentlar va turoperatorlarning mohiyati va turistik rivojlanishda ularning o'rniga baho bering?
30. Turoperatorning xorijiy vakili maqomi va mamlakat rivojlanishdagi roli qanday?
31. Reklama tushunchasi va uning turizmni rivojlantirishdagi roli nimalardan iborat?
32. Turistik xizmatlarning mohiyati, ularning tasniflanishi tushuntirib bering?
33. Turistik xizmatlarning o'ziga xos xususiyatlarini ochib bering.
34. Turistik tashkilotlarning asosiy vazifalarini nimalardan iboratligini ta'riflab bering?
35. O'zbekistonda qanday turistik tashkilotlar mavjud va ularning faoliyatlariga iqtisodiy baho bering?
36. Turistik mahsulot tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati nimalardan iboratligini izohlang?
37. Turistik mahsulotlar turlari va ularning tarkibiy qismlari sanab o'ting?
38. Turistik mahsulotlarning o'ziga xos xususiyatlarini izohlang?
39. Turistik mahsulot va turistik xizmatlarning farqli jihatlarini izohlang?
40. Turistik mahsulotlarning turizm rivojlanishidagi o'rniga baho bering?
41. Turizm sohasini davlat tomonidan tartibga solishning asosiy maqsadlari.
42. Davlatning turizm va turizmni rivojlanish siyosatiga ta'siri.
43. Turizm sohasini davlat tomonidan tartibga solish mexanizmini takomillashtirish.
44. Turistik resurslarning ijtimoiy iqtisodiy mazmuni va mohiyati.
45. Turistik resurslarning turlari va ularning tasnifi.
46. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda turistik resurslarning roli.
47. Sayohat qiluvchining "doimiy yashab turgan davlat" tushunchasini misollar asosida yoritib bering?
48. Xalqaro turizm omillarini sanab bering va ularni ta'riflab bering?
49. Turizm rivojlanish bosqichlarini ta'riflab bering?
50. Turizmga ta'sir etuvchi omillarni sanab bering va alohida ta'riflab o'ting. Ushbu omillarning O'zbekistondagi ahamiyatini yoritib va tahlil qiling.

51. Turizmga ta'sir etuvchi siyosiy omillarni tahlil qiling. Uning davlatlardagi va O'zbekistondagi ahamiyatini yoritib bering.
52. Siyosiy barqarorlik indekslarining turizm oqimlariga ta'sirlarini yoritib.
53. Ichki va xalqaro turizm sanoatini farqlarini tahlil qiling.
54. Ichki turizmning xalqaro turizmga nisbatan afzalliklarini tahlil qiling.
55. Xalqaro turizmni amalga oshirishning sabab va maqsadlarini ta'riflab bering.
56. Xalqaro turizm turlarini ta'riflab bering.
57. Stenli Plog tasnifiga ko'ra turistlar shakllarini ta'riflab bering?
58. Turizm bozori va sayyohlarning turlarini izohlang.
59. Turistik bozor funksiyalarini ta'riflab va bozor ishtirokchilarini izohlang.
60. Jamiyatshunos Koen tomonidan guruhlangan turistlarni izohlang.
61. Turizm talabning o'ziga xos jihatlari izohlang.
62. Xalqaro turizm bozorida raqobat tushunchalarini izohlang.
63. Turizm geografiyasining o'ziga xos jihatlari tahlil qiling.
64. Turizm bozorida transport xizmatlarining o'rniga baho bering.
65. Turizm avtotransport jarayonlarini izohlang.
66. Turizm dengiz kruiz sayohatni izohlang.
67. Turizmning milliy iqtisodiyotga bevosita va bilvosita ta'sirlarini tushuntirib.
68. Xalqaro turizmning YalM hududiy differentsiatsiyasiga ta'sirini baholab.
69. Xalqaro to'lov balansining mamlakat to'lov balansiga ta'siri izohlang.
70. Turizm sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlarini izohlab bering.
71. Turizmning rivojlanishiga ta'sir etuvchi qanday omillarni bilasiz?
72. Xalqaro xizmatlar savdosi tovarlar savdosidan farqli ravishda qanday xususiyatlarga ega?
73. Turizm bozorini psixiografik jihatdan segmentlash deganda nimani tushunasiz?
74. Turizm xizmati talabining xususiyatlari va undagi zamonaviy tendensiyalar?
75. Turizmning iqtisodiy ahamiyatini tushuntirib bering.

Xorijiy Sharq mamlakatlarida turizm fanidan Davlat attestatsiyasi savollari

1. Xitoyda tibbiy turizmning rivojlanishi shart – sharoitlariga ta'sir etuvchi omillarni izohlang.
2. Yaponiyada ta'lim turizmi rivojlanish istiqbollari baholab.
3. Malayziyada ziyorat turizmining asosiy yo'nalishlari yoritib.
4. Singapurning yirik turistik markazlarning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qiling.
5. Tailandda ekoturizm rivojlanishining zamonaviy yo'nalishlari ta'riflab.
6. Hindiston-zamonaviy tibbiy turizm markazi sifatida shakllanishiga baho bering.

7. BAA –yirik rekreatsion markaz sifatida rivojlanishini yoriting.
8. Saudiya Arabistonida diniy turizm rivojlanishining zamonaviy xususiyatlari nimalardan iborat.
9. Turkiya Respublikasida pandemiya sharoitida xalqaro turizmning tartibga solinishini ta'riflang.
10. Marokashda turizm rivojlanishining zamonaviy yo'nishlari yoriting.
11. Isroil - an'anaviy tibbiy turistik markaz sifatida shakllanishining o'ziga xos xususiyatlari.
12. Sharm el Sheyh yirik rekreatsion markaz rivojlanishini ta'riflang.
13. Tunisning turizm sohasiga pandemiyaning ta'siri izohlang.
14. Qozog'istonning zamonaviy turistik oqimlar geografiyasini baholang.
15. Vetnamda tibbiy turizmning rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.
16. Koreyada ta'lim turizmini izohlang.
17. Shri-Lankada ziyorat turizmining asosiy yo'nalishlari yoriting.
18. Qatarning yirik turistik markazlari sanab bering va ulardagi turistik oqimlarni izohlang.
19. Kambodjada ekoturizm rivojlanishining zamonaviy yo'nalishlari nimalardan iborat.
20. Turkiya – zamonaviy tibbiy turizm markazi sifatida o'ziga xos xususiyatlari.
21. Kipr – yirik rekreatsion markaz sifatida rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlarini yoriting.
22. Saudiya Arabistonida haj turizmi rivojlanishining zamonaviy xususiyatlari.
- 10 O'zbekistonda pandemiya sharoitida xalqaro turizmning tartibga solinishi nimalardan iborat.
- 11 Gonkongda turizm rivojlanishining zamonaviy yo'nishlariga baho bering.
- 12 Xalqaro to'lov balansining mamlakat to'lov balansiga ta'siri izohlang.
- 13 O'zbekistonda turizm rivojlanishining shart-sharoitlarini izohlang.
- 14 O'zbekiston xalqaro turizm bozoridagi qabul qiluvchi mamlakat sifatida qanday namoyon bo'lishini tahlil qiling.
- 15 Mamlakatda turizm infratuzilmasining holatini yoritib bering.
- 16 Yevropa turizm markazlarining shakllanishi va rivojlanishi izohlang.
- 17 Yevropa mamlakatlarida turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi mexanizmlarini tahlil qiling.
- 18 Covid-19 pandemiyasining Yevropa mamlakatlari turizmiga ta'siri va uning oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlar mexanizmini tahlil qiling.
- 19 Amerika turizm markazlarining shakllanishi va rivojlanishi tendensiyalariga baho bering.
- 20 Amerikada turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi mexanizmlarini tahlil qiling.

- 21 Osiyo turizm markazlarining shakllanishi va rivojlanishini izohlang.
- 22 Osiyo mamlakatlarida turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi tahlil qiling.
- 23 Fors ko'rfazi mintaqasining turizm markazlarining shakllanishi va rivojlanishi izohlang.
- 24 Fors ko'rfazi mintaqasi mamlakatlarida turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanish mexanizmlarini belgilang.
- 25 Covid – 19 pandemiyasining Osiyo mintaqasi va Fors ko'rfazi mamlakatlari turizmiga ta'siri va uning oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlarini izohlang.
- 26 Yevropada sayyohat turizmini ta'riflab bering va submintaqalar bo'yicha izohlang.
- 27 Amerika mintaqasida sayyohat turizmi ahamiyatini yoritib bering.
- 28 Osiyo – tinch okeani mintaqasida sayyohat turizmiga baho bering. Submintaqalarga ajrating.
- 29 Xalqaro turizmning transmilliylashuvini izohlang.
- 30 Xalqaro turizm bozorida transmilliy korporatsiyalar sonini tahlil qiling va O'zbekistonda qanday turistik TMK mavjud.
- 31 Turizm biznesi xalqarolashuvining asosiy sabablari izohlang.
- 32 Mehmonxona biznesida TMK o'rniga baho bering va tahlil qiling.
- 33 XXRda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari yoritib bering.
- 34 Xitoy Xalq Respublikasida turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari tavsiflang.
- 35 Xitoyga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlarini yoritib bering.
- 36 Xitoyda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari nimalardan iborat?
- 37 Yaponiyada turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlarini izohlab bering.
- 38 Yaponiyada zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlarini izohlang.
- 39 Yaponiyaga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlarini ochib bering?
- 40 Yaponiyada pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollari aniqlang.
- 41 Malayziyada turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari yoritib bering.
- 42 Malayziyada zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?
- 43 Malayziyaga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlang.

- 44 Malayziyada pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollarini bayon qiling.
- 45 Yaponiyada zamonaviy turizm industriyasi bozorining yo'nalishlari.
- 46 Davlatlarda onlayn turizm bozori rivojlanishini yoritng.
- 47 Singapurda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlarini izohlang.
- 48 Singapurda onlayn tur agentliklar faoliyatining rivojlanishini belgilang.
- 49 Singapurda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlarini ochib bering.
- 50 Singapurda yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat?
- 51 Singapurda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollarini tahlil qiling.
- 52 Singapur turizmining ASEAN mintaqasidan farqli xususiyatlarini bayon qiling.
- 53 Tailandda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlarini bayon eting.
- 54 Tailandda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlarini yoritng.
- 55 Tailandga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasini aniqlang.
- 56 Tailandda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollarini izohlang.
- 57 Hindistonda turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlarini yoritng.
- 58 Hindistonda madaniy meros ob'ektlarining joylashuv geografiyasini ochib bering.
- 59 Hindiston turizmida zamonaviy innovatsion texnologiyalarni tadbiq etilish amaliyoti nimalarda kuzatiladi?
- 60 Hindistonda onlayn tur agentliklar faoliyatig baho bering.
- 61 Hindistonda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlarini ochib bering.
- 62 Hindistonga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlarini yoritng.
- 63 Hindistonda pandemiyadan keyingi turizm qiyofasi xususiyatlarini bayon qiling.
- 64 BAAda turizm rivojlanish xususiyatlari nimalardan iborat?
- 65 BAAda zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlari tashkil topishini bayon qiling.
- 66 BAAda turistik oqimlar geografiyasini yoritng.
- 67 BAAda pandemiyadan keyingi turizm holatini ochib bering.
- 68 Saudiya Arabistonida turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlarini tahlil qiling.
- 69 Saudiya Arabistonida zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlarini ochib bering.

70 Saudiya Arabistoniga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasi va ularning o'ziga xos xususiyatlarini yoriting.

71 Saudiya Arabistonida pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollarini ochib bering.

72 Turkiyada turizm rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari nimalardan iborat?

73 Turkiyada zamonaviy turizm shakllari va yo'nalishlarini tahlil qiling.

74 Turkiyaga yo'naltirilgan asosiy turistik oqimlar geografiyasining asosiy xususiyatlari.

75 Mamlakatda pandemiya sharoitida turizm sohasining davlat tomonidan tartibga solinishi va uning rivojlanish istiqbollarini yoriting.

III. MUTAXASSISLIKKA OID MATNNI SHARQ TILIDAN ONA TILIGA TARJIMA QILISH (800-1000 belgi)

1-savol. Matnni arab tilidan o'zbek tiliga tarjima qiling.

السياحة في أوزبكستان – مزيج من التاريخ والحداثة

تُعد أوزبكستان دولة ذات تراث تاريخي وثقافي غني، مما يجعلها وجهة سياحية متميزة تجذب الزوار من جميع أنحاء العالم. تضم البلاد معالم أثرية فريدة تعود إلى مختلف العصور، بدءًا من العصور القديمة وصولًا إلى العصور الوسطى. تعد سمرقند، بخارى، وخوارزم من أبرز المدن التاريخية التي تزخر بالمساجد والمدارس والقصور التي تدهش الزائرين بجمالها وعراقتها.

في السنوات الأخيرة، شهدت أوزبكستان تطورًا كبيرًا في بنيتها التحتية السياحية، حيث تم بناء فنادق حديثة، وتحسين وسائل النقل، وتحديث شبكات السكك الحديدية والمطارات. كما تم تسهيل إجراءات الحصول على التأشيرة، مما جعل السفر إلى أوزبكستان أكثر سهولة للزوار الأجانب.

إلى جانب المواقع التاريخية، تقدم أوزبكستان مجموعة واسعة من الأنشطة السياحية، مثل الجولات الغذائية التي تعرف الزوار على المطبخ الأوزبكي التقليدي، وورش العمل الحرفية، والجولات البيئية في المحميات الطبيعية. يشتهر المطبخ الأوزبكي بتنوعه، حيث يُعتبر البلوف، والسمس، واللاغمان، والماتني، والشوربا من أشهر الأطباق التي تحظى بشعبية كبيرة. إن زيارة أوزبكستان تتيح للزائر فرصة فريدة لاستكشاف التاريخ، والتمتع بأجواء الأسواق الشرقية، والشعور بحفاوة الضيافة الأوزبكية.

**IV. MUTAXASSISLIKKA OID MATNNI ONA TILIDAN
O'RGANILGAN SHARQ TILIGA TARJIMA QILISH (800-1000 so'z)
2-savol. Matnni arab tiliga tarjima qiling.**

Mehmet Nuri Ersoy O'zbekiston tomonidan bildirilgan barcha tashabbuslar qo'llab-quvvatlanishini bildirdi.

Anqarada O'zbekiston va Turkiya o'rtasida turizm sohasida ikki tomonlama hamkorlikni yanada rivojlantirishga qaratilgan Kelishuv va Harakatlar rejasi imzolandi. Bu haqda Ekologiya vazirligi matbuot xizmati xabar berdi.

Hujjatlarga O'zbekiston Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vaziri Aziz Abduhakimov hamda Turkiya Madaniyat va turizm vaziri Mehmet Nuri Ersoy imzo chekishdi.

Uchrashuvda Abduhakimov oxirgi yillarda ikki davlat rahbarlari tashabbusi bilan turizm sohasida katta yutuqlarga erishilayotganligini, sayyohlar oqimi yildan-yilga ortib borayotganligini ta'kidladi. Ikki tomonlama hamkorlikni yanada kengaytirish muhim ekanligi ta'kidlandi.

"Biz bugungi mavjud yo'nalishlarni kengaytirgan holda O'zbekistonning turizm maskanlarini Turkiyaning yirik turizm markazlari — Izmir, Mugla, Fethie, Alaniya, Adana, Bursa kabilar bilan loukosterlarni jalb qilgan holda o'zaro bog'lamoqchimiz. Imkoniyatlarni to'liq ishga solish uchun aviareyslarni 3 baravar oshirish zarur. Shuningdek, har bir tomonga kamida bir million nafardan turistlarni olib kelishni ko'zda tutadigan "Million+million" dasturini ishga tushirishni taklif qilamiz", - dedi Abduhakimov.

**Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlarining mutaxassislik fanlaridan
yozma ish topshiriqlari bo'yicha talabalar bilimini baholash mezonlari**

Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlarini baholash uchun maksimal baho - 100 ball etib belgilanadi.

Mutaxassislik fanlari bo'yicha yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi biletlarining har birida 4 tadan savol bo'lib, ular quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

1. Birinchi va ikkinchi savollar mutaxassislik fanlariga tegishli bo'ladi. Ularning har biriga yozilgan javoblarni baholash 25 ball doirasida amalga oshiriladi.

Savol bo'yicha javoblarni baholash quyidagi jihatlarni hisobga olgan holda amalga oshiriladi:

- mavzu nazariy va amaliy bog'liqlikda yoritilganligi;
- mazmunni yoritishda mustaqil ilmiy mushohada yuritish iqtidori mavjudligi;
- nom va ilmiy atamalarning to'g'ri yoritilganligi;
- ilmiy mushohada yuritish iqtidori to'la ko'ringan;
- keltirilgan faktlar hozirgi davrdagi jarayonlar, o'zgarishlar bilan o'zaro aloqadorlikda ochib berilganligi, chuqur ilmiy tahlil etilgan hamda xronologik jihatdan to'g'ri yoritilganligi;
- o'z fikrini tizimli mustaqil va erkin ifoda eta olganligi;

- fikrning aniq va izchil ifodalanganligi, barcha savollarning to'liq yoritilganligi va bunda tegishli ilmiy adabiyotlarga tayanilganligi va xulosalarning har tomonlama chuqur asoslanganligi.

BAHOLASH SHKALASI

1. Fikr aniq va izchil ifodalangan, barcha savollar mutlaqo to'liq yoritilgan va bunda tegishli ilmiy adabiyotlarga tayanilgan va har tomonlama chuqur asoslangan javoblarga **21,5-25 ballgacha – a'lo** baho qo'yiladi.

2. Savollarga nisbatan to'liq javob berilgan, fikr izchil ifodalangan, lekin bunda tegishli ilmiy va uslubiy adabiyotlarga kamroq e'tibor berilgan bo'lsa, **17,6-21,4 ballgacha - yaxshi** baho qo'yiladi.

3. Savollarga qisman javob bera olgan va ma'lum darajada ilmiy, o'quv-uslubiy adabiyotlaridan foydalangan bo'lsa, **14-17,5 ballgacha – qoniqarli** baho qo'yiladi.

4. Fikr aniq ifoda etilmagan, savolga qisman bo'lsada to'g'ri javob berilmagan, tegishli ilmiy, o'quv-uslubiy adabiyotlardan mutlaqo foydalanilmagan javoblar uchun **0-13,9 – ballgacha qoniqarsiz** baho qo'yiladi.

2. Uchinchi savol bo'yicha mutaxassislikka oid (ijtimoiy va iqtisodiy) mavzulardagi va 800-1000 belgi atrofidagi hajmga ega sharq tilidagi matn ona tiliga tarjima qilinadi.

3. To'rtinchi savol bo'yicha mutaxassislikka oid (ijtimoiy va iqtisodiy) mavzulardagi va 800-1000 belgi atrofidagi hajmga ega ona tilidagi matn sharq tiliga tarjima qilinadi.

Yozma tarjimani baholashga **25 ballik mezon qo'llaniladi**. Matn tarjimasi quyidagi mezon asosida baholanadi:

BAHOLASH SHKALASI

a) matnni to'liq 100 foiz tarjima qilsa	25 ball
b) 90 foiz tarjima qilsa	20 ball
v) 80 foiz tarjima qilsa	17,5 ball
g) 70 foiz tarjima qilsa	15 ball
d) 60 foiz tarjima qilsa	22,5 ball
e) 50 foiz tarjima qilsa	12,5 ball
j) 50 foizdan kam tarjima qilsa	0 ball

Tarjima hajmidan kelib chiqib, baholashda oraliq ballar ko'rsatkichlari ham qo'llanishi mumkin.

Yozma ish natijalari bo'yicha sinov yakunida yig'ilgan ballar to'planib ballar jamlanadi va quyidagicha baholanadi:

1. 90-100 ballgacha – "a'lo".
2. 70-89 ballgacha – "yaxshi".
3. 60-69 ballgacha – "qoniqarli".
4. 0-59 ballgacha – "qoniqarsiz"

100 ballik va 5 ballik baholash tizimlarining o'zaro mosligi jadvali

5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala
5,00-4,96	100	4,30-4,26	86	3,60-3,56	72
4,95-4,91	99	4,25-4,21	85	3,55-3,51	71
4,90-4,86	98	4,20-4,16	84	3,50-3,46	70
4,85-4,81	97	4,15-4,11	83	3,45-3,41	69
4,80-4,76	96	4,10-4,06	82	3,40-3,36	68
4,75-4,71	95	4,05-4,01	81	3,35-3,31	67
4,70-4,66	94	4,00-3,96	80	3,30-3,26	66
4,65-4,61	93	3,95-3,91	79	3,25-3,21	65
4,60-4,56	92	3,90-3,86	78	3,20-3,16	64
4,55-4,51	91	3,85-3,81	77	3,15-3,11	63
4,50-4,46	90	3,80-3,76	76	3,10-3,06	62
4,45-4,41	89	3,75-3,71	75	3,05-3,01	61
4,40-4,36	88	3,70-3,66	74	3,00-2,96	60
4,35-4,31	87	3,65-3,61	73	2,96 dan kam	60 dan kam

Eslatma: Yakuniy davlat attestatsiyasi jarayonida qo'yilgan bahodan norozi bo'lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi baholari e'lon qilingan kundan e'tiboran uch kun muddat ichida apellyatsiya komissiyasiga murojaat qilish huquqiga egadirlar. Talaba tomonidan berilgan ariza Apellyatsiya komissiyasi tomonidan 1 kun ichida ko'rib chiqiladi hamda DAK raisi bilan kelishilgan holda xulosa qilinadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Boltabayev M.R., Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh., Abduhamidov S.A. "Turizm: nazariya va amaliyot". Darslik. T.: "Fan va texnologiya", 2018 y. 400 b.
2. Sayfutdinov Sh.S., Nurfayziyeva M.Z., Xalimova F.N., "Turizm: Nazariya va amaliyot". O'quv qo'llanma. Toshkent. "Iqtisodiyot", 2019 y. 146 b.
3. Tuxliyev I.S., Abduhamidov S.A. "Turizm: nazariya va amaliyot". Darslik. T.: "Fan va texnologiya", 2021 y. 424 b
4. Riskulov R.B. "Xalqaro turizm asoslari". Darslik T.: 2023. 336 b

Qo'shimcha adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risidagi farmoni, 11.09.2023 yildagi PF-158-son, <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublikaning turizm salohiyatini jadal rivojlantirish hamda mahalliy va xorijiy turistlar sonini yanada oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori, 26.04.2023 yildagi PQ-135-son, <https://lex.uz/uz/docs/-6456786>

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Turizm yo'nalishidagi islohotlarni yanada jadallashtirish va sohada davlat boshqaruvi tizimini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, 27.07.2023 yildagi PQ-238-son, <https://lex.uz/uz/docs/-6549286>
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, 18.07.2024 yildagi PQ-269-son, <https://lex.uz/docs/-7031185>
5. O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risidagi" Qonuni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 19.07.2019 y., 03/19/549/3446-son.
6. 2019-2025-yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish konsepsiyasi. <https://lex.uz/docs/4143188>.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida Farmoni. <https://lex.uz/docs/-5841063>.
8. Sh.M. Mirziyoyev. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. - Toshkent: O'zbekiston, 2024.
9. 5. Sh.M. Mirziyoyev Yangi O'zbekistonda taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz. 6-jild. - Toshkent: O'zbekiston, 2023
10. Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekistonda erkin va faravon yashaylik. 5-jild.- Toshkent: O'zbekiston, 2023.
11. Sh.M. Mirziyoyev. Inson qadri, uning huquq va erkinliklari, qonuniy manfaatlari uchun. -Toshkent: O'zbekiston, 2022.
12. Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. - Toshkent: O'zbekiston, 2022.
13. Sh.M. Mirziyoyev Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: "O'zbekiston", 2017. – 48 b.
14. Кусков А.С. Основы туризма. – "Кно Рус", 2015. - 242 b
15. Fletcher, J. y Fyall, A. (2013): Tourism, principles and practice. Editorial Pearson.(Ushbu kitob universitet ARMda PDF variantda mavjud)
16. J. Christopher. The business of tourism / J. Christopher Holloway, with Claire Humphreys and Rob Davidson. — 8th ed.
17. Е.Л.Писаревский. Основы туризма.-Москва, 2014.
18. S.K.Tashtayeva. Turizm iqtisodi va geografiyasi. Oquv qollanma.-T., 2023. 167 b.
19. M.T.Mirzayev, M.T.Aliyeva. Turizm asoslari. O'quv qo'llanma. -T., 2011.
20. I.S.Tuxliyev, R.Hayitboyev, B.SH.Safarov, G.R.Tursunova. Turizm asoslari. Darslik.- T., 2014.

Internet saytlari
Axborot manbaalari

1. <https://www.unwto.org> – Butunjahon Turizm Tashkiloti.
2. <https://www.uzbektourism.uz> – O'zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi huzuridagi Turizm qo'mitasi.
3. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali
4. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
5. www.uzbekistanairways.uz
6. www.uzbekrailways.uz
7. www.wttc.org